

NAMN I GATUBILDEN

– OM NAMN I DE LINGVISTISKA LANDSKAPEN AV GRANKULLA OCH KARIS

Väinö Syrjälä

Olika typer av namn har en central roll i alla lingvistiska landskap. En stor del av alla skyltar som finns synliga i gatubilden innehåller enbart namn och på ännu flera skyltar finns namn i kombination med annan text. I mitt föredrag diskuterar jag hurdana dessa namn i gatubilden är och hur de påverkar (eller kan uppfattas påverka) den språkliga mångfalden i lingvistiska landskap.

Jag ska först gå igenom hur mycket olika namn skyltarna i mitt material innehåller och hurdana namntyper det är frågan om. I en studie av lingvistiska landskap är det dessutom omöjligt att undgå den kontext där namn (och andra belägg) befinner sig i. Därmed ska jag förutom namn även diskutera namnbärare i två olika meningar: den fysiska namnbäraren, dvs. skylten som namnet kan ses på i gatubilden, och den egentliga namnbäraren, vare sig detta är en plats, område, gata, företag butik eller person.

Jag fokuserar på två tvåspråkiga städer i Västra Nyland: Grankulla och Karis. Dessa är städer med cirka 9000 invånare men med olika majoritetsspråk. Sammanlagt innehåller mitt material 2313 fotograferade skyltar (varav 794 från Grankulla och 1519 från Karis) från centrala delar av de två städerna. Hela 78 % av dessa skyltar innehåller namn, varmed spörsmålet om namnens roll i lingvistiska landskap är högst aktuell här.

Huruvida namn associeras med sin reella/uppfattade originalspråk eller med namnbärarens reella/uppfattade ursprung lämnar flera möjligheter för tolkningen av namn i kontexten av lingvistiska landskap. Eftersom man i studier av denna typ oftast vill kunna presentera kvantitativa resultat om språk i gatubilden, måste man även ta ställning till den omdiskuterade frågan om namnens språkliga tillhörighet.

Olika forskare har i sina studier av lingvistiska landskap valt olika sätt att analysera skyltar med namn. I de flesta studierna är namn i sig inte av intresse, varmed de oftast inte får mycket uppmärksamhet. Tillvägagångssätt varierar från att inte alls kommentera namn till att skilja dem i en egen kategori, som medvetet lämnas utanför den språkliga analysen. Det vanligaste verkar dock vara en (för forskaren kanske omedveten) kombination av att placera namn som en del av det lokala språket eller i klara fall enligt ursprungsspråket (och dessutom "globala" namn gärna som engelska). De resultat man får och således även den bilden av språksituationen i det lingvistiska landskapet som helhet som man förmedlar påverkas dock radikalt beroende på hur man väljer att behandla namnen.

Denna problematik har tagits upp i några tidigare studier, dock utan att kunna erbjuda några entydiga lösningar.

I de aktuella lingvistiska landskapen av Grankulla och Karis med två (åtminstone i princip) likvärdiga lokala språk får man dessutom ytterligare utmaningar, när många namn inte entydigt kan ses som en del av det ena eller det andra språket. Jag har analyserat materialet noggrant i strävan efter ett motiverat sätt att kategorisera namnen på. Jag ska därmed även visa hur namn i praktiken påverkar bilden av språklig mångfald i gatubilden.